

MIROSLAV RICHTER PĚTASEDMDESÁTILETÝ (1932–2007)

Dne 29. května 2007 oslavil významné životní výročí Miroslav Richter. Veškeré jubilejní úvahy, přání a další materiály se jistě objeví v Archeologických rozhledech, domovském tiskovém orgánu oslavencově. Nechtěli jsme ovšem připomínku zásadního odborného a zvláště organizátorského díla Miroslava Richtera přejít ani ve sborníku *Archaeologica Pragensia*, protože pražská problematika představovala důležitou položku v jeho úctyhodném profesním díle, přičemž připomenutí této část jeho činnosti zůstávalo dosud poněkud opomíjeno.

Miroslav Richter měl hlavní podíl na vzniku Archeologické komise pro hlavní město Prahu v roce 1969. Jejimi zakládajícími členy byly kromě Archeologického ústavu Muzeum hlavního města Prahy a tehdejší Pražské středisko státní památkové péče a ochrany přírody. Na mezioborovém zaměření komise se podílel i Archiv hlavního města Prahy a Ústav teorie a dějin umění ČSAV. O vážnosti, která jí tehdy byla věnována, svědčí skutečnost, že jejím prvním předsedou byl akademik Jan Filip, později pak fungovala pod cílevědomým vedením Miroslava Richtera. Kromě metodických a obecných otázek záchranných výzkumů a jejich výsledků, problematiky zpracovávání výzkumů a ukládání získaného materiálu se konstituovaná koordinační skupina komise věnovala denní agendě v koordinaci záchranných výzkumů na území Prahy. Potřeba takových aktivit, vycházejících z důsledné evidence zemních prací v hlavním městě, se projevila její souvislou činností a v posledních desetiletích i aplikací v dalších regionech České republiky. Je charakteristické, že tento orgán fungoval i v obdobích, kdy nebyl ustanoven oficiálně, a že sít' regionálních archeologických komisí je jediným památkovým institutem, který dnes působí

v celém státě, byť není zakotven žádným legislativním aktem. I na této půdě znovu ožívá Richterova myšlenka kritických koreferentských komisí, střežících kvalitu prováděných výzkumů ve jménu udržování renomé oboru.

Již v době vzniku Archeologické komise Miroslav Richter uvažoval o prosazení samostatného archeologického útvaru, specializovaného na výzkum hlavního města Prahy. Je svým způsobem paradoxní, že ke vzniku několika takových samostatných institucí (byť v užším programovém rámci) došlo ve zcela nových podmínkách až v roce 1993 zřízením Ústavu archeologické památkové péče ve středních a severozápadních Čechách a na jižní Moravě. Perspektivně uvažované pražské pracoviště sice nevzniklo, ale jeho roli dlouhodobě plní největší archeologické oddělení v památkových ústavech, archeologický odbor dnešního Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v hlavním městě Praze.

Rovněž zakladatelská role Miroslava Richtera v organizaci studia specializovaného oboru archeologie středověku má své nezanedbatelné pražské dopady. Jediný ukončený ročník samostatného studia oboru, který byl se záměrným důrazem na výuku práce s písemnými prameny zahájen v roce 1964 na katedře pomocných věd historických a archívního studia a který Miroslav Richter společně se Z. Smetánkou dokázali protlačit do studijních plánů i do původně ne úplně otevřené náruče profesora Zdeňka Fialy, se úspěšně prosadil prakticky celý právě v pražském prostředí. A pražští badatelé, stejně jako ti ostatní, vždy nacházeli a dále nacházejí u M. Richtera možnost prodiskutovat některé sporné otázky, ať již odborné, organizační či jakékoliv jiné.

V žádném případě nechceme oddělovat pražskou archeologickou problematiku od dalších otázek naší specializace, natož abychom podléhali pragocentristickému vidění oboru. Přesto si ale dovolíme citovat dvě věty, kterými Miroslav Richter v roce 1984 charakterizoval možnosti a úkoly „pražské“ archeologie: „Praha, nejčlenitější sídelní aglomerace v našich zemích, vyvolaná v život společenským a ekonomickým postavením centrálního sídelního města přemyslovského státu, představuje i po stránce badatelské přímo koncentrát problémů sídlištních aglomerací předlokačního období. Nabízí se tedy jedinečná možnost komparativně sledovat proces vzniku měst s centrální funkcí a dalších, povětšinou jednodušších sídelních struktur raně městského typu.“ Ta slova bez sebemenších úprav platí i po více než dvaceti letech, naplněných leckdy zcela zásadními objevy.

Právě pražské aktivity oslavencovy nám dávají příležitost zařadit se v samostatném hloučku do dlouhé řady gratulantů a popřát mu do dalších let především pohodu a zdraví. Toho ostatního, důležitého pro pokračování své vědecké práce, má na rozdávání.

Ivana Boháčová, Zdeněk Dragoun